

ROMÁN

MELITA DENKOVÁ

KRÁLOVNA REJČKA

SEN O LÁSCE, PRAVDA O ŽIVOTĚ

Copyright © Melita Denková, 2020

Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © Melita Denková, 2020

Redakční úprava Johanna Malá

Grafická úprava obálky Tomáš Řízek

Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,

v edici Klokán, 2020

shop@alpress.cz

Vydání první

ISBN 978-80-7633-347-5

ČÁST PRVNÍ

ROGOZNO
únor L.P. 1296

KAPITOLA 1

I KRÁL SE MUŽE MÝLIT

Pod mléčně bílou oblohou, na níž se matně rýsovalo stříbrné zimní slunce, letělo hejno černých vran.

Dole na zasněžené pláni, podél nekonečného březového háje, jeli tři muži na koních.

Putovali už týdny, a jejich pláště podšité medvědí kožešinou a opatřené objemnými kápěmi, den co den vyztužil mráz a pokryla jinovatka. Přesto je muži oblékali každé ráno znova a opět vyrazili, podobní nestvůrným ptákům, jací snad obývají vzdálené kraje, kde panuje věčná zima.

Vrzání sněhu, koňské zařehání, protivný křik vraního hejna – ale všechny zvuky jako by polykalo bílé ticho.

Jezdci klusali už dlouhou dobu beze slova, až mlčení přerušil nejmladší.

„Tohle být konec světa.“ Shodil kápi a dětsky nevinnýma očima zatěkal kolem sebe. „Můj pane, ty možná f bílý pustině špatně našel cestu.“

Z bělavého nebe se ozval křik černého vraního hejna jako výsměšný smích.

„Sníh jistě změnil podobu kraje,“ přikývl druhý; promluvil vlídně, přesto tónem člověka zvyklého rozkazovat. Seděl na statném grošákovi, jehož členka zdobená polodrahokamy prozrazovala bohatství, anebo marnivost pána.

„Ale vezmi rozum do hrsti... Přece vidíš, že na pláni by se koně bořili po prsa, zato tady je pod popraškem uježděno. Věř mi, že nebloudím.“

„Já snažím se, pan Heinrich.“

Mladík přidal k odpovědi napůl plachý, napůl vzdorný úsměv, jakým se mládí omlouvá zkušenosti, ale stejně jí nevěří. Hned ponořil pohled do březového háje, znehybněného mrazem. Bílé kmeny jakoby vyrostly ze sněhu a patřily do kraje zkazek o ledové zemi.

Mladík zhluboka vzdychl; jestli to měl být tajný povzdech, zradil ho obláček páry u úst, který na chvíli zůstal viset v mrazivém vzduchu.

Dva starší se na sebe podívali, ten na grošákovi pokrčil rameny. Teď také setřásl kapuci a ukázal tvář muže v Kristových letech; měl tmavé kadeře a světlé vousy.

Chvíli opět klusali mlčky. Když se za hájem objevila nízká skála a za ní kamenný kříž, jezdec na grošákovi se ohlédl a nahlas se zasmál.

„Hej, ty nevěřící Tomáši,“ křikl na mladíka, „jsme skoro u cíle. Od kříže zbývá sotva čtvrt míle cesty.“

„A rozhodně tudy nejedeme sami, chlapče,“ ozval se třetí. Stále měl na hlavě kápi, z tváře odhalovala pouze orlí nos zrudlý mrazem. Hlas mu ztenčilo stáří.

„Nikdo já nefidím.“ Mladík usilovně zíral do dálky. „Jenom... hm... tajemnej flek.“

„Bůh někdy obdaří starce ostrým zrakem,“ ozvalo se zpod kápě. „Někdy, pokud je neoslepí.“

Skvrna rychle rostla a brzy se proměnila v obra na černém hřebci. Vedle vraníka běžel pes.

Jezdci zastavili, i obr přitáhl uzdu.

„Pozdrať tě Bůh, pane,“ ozval se mladík.

Obr neodpověděl, jen stáhl husté obočí a nepřátelsky si trojici prohlížel.

Oči měl protkané krvavými žilkami, víčka rudá skoro jako vousy a vlasy.

„My jedem do Rogozno,“ pokračoval mladík. „Pofíš nám, nebloudili jsme?“

Obr stále civěl a mlčel, pes sledoval muže na koních stejně zlým pohledem jako pán. Konečně z rudých vousů chraplavě vypadlo vzteklé:

„Kdo se ptá? Co jste zač? Co vůbec chcete na Rogoznu?“

„Vezeme poselství polskému králi,“ odpověděl stařec.

„Chm!“ Rudovous škubl hlavou. „Tak já ti něco povím, starý. Král nestojí o nějaké poselství.“

Pes zavrčel.

„To přece ty nefíš, pane,“ mírně namítl mladík.

„Já že nevím? Já... já...!“ Rudovous se několikrát uhořdil do široké hrudi. „Víš, kdo já jsem, ty hloupé štěně?“

Dva starší jezdci si opět vyměnili pohled, mladík upřel oči na mocnou pěst.

„Pane, ty máš na ruce kref. Ty raněný?“

„Moje duše je raněná!“ nečekaně vykřikl rudovous a zalykavě pokračoval, jako by zapomněl na přítomnost jezdců. „Bože!“ pozvedl paži a zahrozil k nebi. „Pohled, to je krev nehodné, neplodné ženy! Neumí rodit syny. Žádná neumí! Za dlouhé roky mi tři manželky porodily jen jedno ženské vyžle! Proč, Pane? Proč ti marně žaluju, proč tě marně prosím o potomka? Copak se nekaju z hříchů? Nedávám štědré dary tvé církvi?“

Mladík se otočil ke společníkům. „On moc pil,“ zamumlal a odfoukl si z čela pramínek světlých vlasů. „Nebo mu zbláznila hlava.“

„Nejspíš obojí,“ odpověděl tiše stařec. „Ale na rozdíl od něj nám nebesa přejí. Je to...“ Zbytku slov se už nedalo rozumět.

Mladíkovy obočí vyletělo v němé otázce. Stařec se naklonil a nepatrně zvýšil hlas:

„Je to ten, koho hledáme.“

„Der König? Král?“ vyjekl mladík. Zamžikal a přehodil otěž do levé ruky.

Rudovous sebou škubl.

„Ovšemže já, ty štěně!“ zvolal, „já, zoufalý a všemi pro-následovaný král Přemyslav Velkopolský!“

Polkl tak prudce, že to zaznělo jako hluchý vzlyk, a obrátil se k jezdcům.

„Tak co mi chcete? Nesete list? Od koho? Od nepřítele, jak jinak, mám všude jenom nepřátele, na nebi i na zemi! Ale vy tři... nemáte žádné znaky,“ zatěkal pohledem po zasněžených pláštích, sahajících až ke koňským ocasům, „vypadáte jako potulní mniši... Takže mníškové s poselstvím. Ha! A zřejmě jste přijeli zdaleka, podle řeči soudím, že vás nekojila polská matička. Nuže, odkud? Z jaké myši díry?“

Na všechny otázky odpověděl stařec jenom dvěma slovy:

„Nejsme mniši.“

Přemyslav odmítavě vysunul rudou kudrnatou bradu. „Že bych se spletl?“

„I král se může mýlit,“ pronesl vážně stařec.

„Já ne!“ vykřikl Přemyslav a znovu těkal krví podlitýma očima po postavách jezdců. „Jenom vaši koně prozrazují rasu a dobrou stáj, vy jste bez pochyb potulní mniši, už si ani neholíte hlavu, jste pouhý plevel ze smetiště!“

Jak byl plný zášti vůči celému světu, sám sebe dostával stále víc do ráže. Na spánku mu tepala klikatá žíla a zlobu obrátil proti neznámým, s nimiž ho svedla náhoda.

„Jistě jste koně ukradli,“ sípal, „proto vás potrestám, jen co se dozvím, s čím na mě vyrukujete. Tak ven s tím, mluvejte, prašiví mníškové! Mluvejte, dokud máte sílu! Za krádež koní vás totiž nechám zbičovat, až z vás zbydou jen kusy krvavých hadrů, a potom pověsit!“

Tón jeho hlasu způsobil, že pes už dávno vycenil zuby a doprovázel pánovu řeč temným vrčením.

„Kušuj, potvoro,“ okřikl ho Přemyslav. „Tihle mi neublíží. Neublíží králi.“

Stařec teď odhodil kapuci, a zvýšeným hlasem, co zněl, jako když kov zazvučí o kov, zopakoval:

„I král se může mýlit.“

Znělo to skoro slavnostně. V příštím okamžiku však koutkem úst sykl:

„Pozor na tu psí bestii.“

„Vím, jak se krotí. Poradím si,“ stejně sykavě odpověděl muž na grošákovi, sjel z koňského hřbetu hbitěji než blesk a stiskl psí tlamu, až zvíře polekaně zakňučelo.

Zároveň mladík s nevinnýma očima sáhl k pasu a stařec zvolal:

„Tady je naše poselství, králi Přemyslave!“

KAPITOLA 2

ROSTE JAK DŘÍVÍ V LESE

Princezna Richenza vyklouzla z komnaty.

Otec zase paní Markétu tloukl a opakoval všechny ty strašné věci, co vždycky vykřikuje, když ji bije.

Richenzy se tentokrát nedotkl, jenom do ní – když si konečně všiml, že se krčí v koutě – zabodl nenávisný pohled a zaječel:

„Proč na mě civíš, ty nedomrlé vyžle? Ven...! Vejškrabku z jalového lůna, ty nemáš právo na život, ale když už jsi na světě, aspoň mi nechod na oči!“

„Pane, copak nemáš srdce?“ zanaříkala paní Markéta. „Smiluj se – když už ne nade mnou, tak aspoň nad tím dítětem. Je to tvoje dcera.“

„A tvoje ne, tak co se o ni staráš? Jenže ženské vždycky drží při sobě... Dej mi syna, ženo!“

Markéta dostala pár dalších ran, přímo do tváře, a pak už jenom sténala, ani neměla sílu zakrýt si hlavu pažemi.

Víc už Richenza neviděla.

I kdyby ji otec nevyhnal, nechtěla se dál dívat na zmučenou tvář nevlastní matky.

Až se otec vyřadí, paní Gudrun a další dámy se o ni postarají.

Jako vždycky... Kdysi se stejně staraly i o maminku a paní Gudrun měla největší zkušenosti – patřila tenkrát k matčině švédské družině.

Richenza šla chodbou. Svírala rty, v očích měla vzdor, ne však slzy. Ačkoliv ji pálily pod víčky, neplakala. Před otcem nikdy neplakala, slzy vytrysknou až tam, kde se plakat nestydí a kde její pláč nepřitíží křehké Markétě.

Má své místočko...

Vešla do přítmi klenuté kuchyně.

Malá služka, pihovaté děvče se zrzavými kudrnami pevně spletenými do tuhých copů, právě brala z velkého koše šišku po šišce a zvolna je házela do ohniště, nad nímž visel na háku železný kotlík s vodou.

Oheň zapraskal a vzplanul: plamínky osvětlily tmou a odhalily dětskou tvář ztuhlou žalem.

Podsaditá kuchařka s bambulovitým nosem, kutící něco vedle ohniště, se po princezně rychle ohlédla.

Richenza se zvolna sunula prostornou kuchyní plnou kouře – shrbená postavička vyhýbající se hromadám dřeva, sudu s vodou, zjizvenému stolu. Nikde nezavadila, šla jako náměsíčná.

Kuchařka sykla, nafoukla ruměnné tváře, odvrátila pohled a osopila se na služtičku:

„Co děláš, Kristo? Ty si s těma šiškami jenom hraješ. Co si myslíš, že jsi, veverka v lese?“

„Ne, paní Halino.“ Krista sice ponořila do koše obě ruce, ale nechala je tam, dokonce se lokty zapřela o koš a vzdychla:

„Když já... Pořád myslím na tamto nahoře.“

„Tím se voda neuvaří, děvče.“

„Já vím, paní Halino,“ protáhla teskně Krista, koukla na kotlík a pokračovala:

„Náš tatík je teda taky hodně divej a od rány, ale matičku nikdy netluče.“ Měla tenký a jasný hlásek podobný pípání ptáčka, a teď se navíc chvěl hrůzou nad tím, co viděla,

když první den ve službě v královském dvorci nesla – plná úcty a bázně – nahoru do komnaty paní královny kaši s medem.

„A koho teda bije?“ uklouzlo kuchaře.

„Jenom nás, děti,“ pípla Krista. „Prej je to podle jedenáctýho přikázání.“ Zelené oči důvěřivě ulpěly na kulaté tváři. „Je to pravda, paní Halino?“

„Já takový neznám. Jenže tatík je tatík, ten ti může malovat straky na vrbě, jak se mu zlíbí. A povídám ti, přikládej, nebo schytáš taky nějakou ode mě.“

Krista zamrkala krátkými řasami – upálila si je hned zrána nešikovným nahýbáním nad ohništěm – a honem začala krmit oheň. Jak věnec plamenů vzplál a olizoval kotlík, ozářil další tři ženy v kuchyni a útlou postavičku mířící k oblouku klenby na druhé straně, kde se po kamených schodech vstupovalo do bludiště sklepů.

Krista si postavy všimla až teď, a když si uvědomila, že princezna ji nejspíš slyšela, chytla se za ústa. Zato kuchařka si s tím nelámala hlavu.

„Královský zvyky jsou krapet jinačí,“ prohlásila zhurta. „Náš pan král nezná žádný přikázání, ten teda ne.“ Pokřičovala se. „Pánbůh s námi a zlej pryč, on je hotovej antikrist. A králka svatá mučednice.“

„Halino, ty vždycky spořádáš celý svět jako všemohoucí Pánbu,“ ozvalo se z kouta. Vytáhla žena tam vybírala z plátěných pytlíků sušené listy a házela je do misky. Kuchařka znovu nafoukla už tak dost kulaté tváře.

„Spořádám, nespořádám, svět na Rogoznu potřebuje spořádat, paní Gudrun. Všemohoucí jako by sem ani nedohlíd. Jináč si to neumím vysvětlit.“

„Ne že bych s tebou nesouhlasila... Jenže tvoje řeči to dokážou tak málo, jako tahleta nová holka dokáže rozdmýchat pořádný oheň. Trochu ji prožeh.“

Kuchařka obrátila pozornost ke Kristě.

„Jo, příkládej, a vůbec nemudruj nad tím, co se tady děje. Jestli teda chceš sloužit v mé kuchyni, ty... ty veverko.“ Zamrkala očima zalitýma v sádle, překvapená svou nápaditostí. „Vidíš, takhle ti můžem říkat, hodí se to k tobě.“

„Říkej mi, jak chceš, paní Halino, jenom když tady budu smět zůstat. To já bych moc ráda...“ Krista honem nabrala do drobných dlaní co nejvíc šišek, zároveň však stočila vyděšené oči k šedému stínu.

„A nevšímej si, co se kolem tebe šustne,“ dodala kuchařka. „Vždyť ty tomu všemu ani nemůžeš rozumět, nejsi o moc starší než tamto holátko.“

Krista už klopila oči, ale teď bezděky znovu mrkla zakázaným směrem.

„A až tě pošlu pro něco do sklepa, chraň tě ruka Páně nakukovat do výklenku pod schody,“ ještě přidala kuchařka. „Princezna tam má svůj... hm...“

„...palác.“ Vytáhla paní Gudrun vypochoďovala do světla plamenů. V ruce držela misku plnou sušených bylin. Kuchařka ji sjela nevrlym pohledem.

„Nebo mám říct pelech?“ pokračovala Gudrun. „Nanosila si tam spoustu kožešin. Urozená dívka, a takovéhle konce. Fuj! Vždyť je jak štvané zvířátko, co bezhlavě běhá sem a tam.“

Dalo se těžko poznat, jestli hubená paní Gudrun princeznu lituje nebo haní.

„Má tam... hm... hnízdečko,“ pronesla kuchařka s nečekanou něhou. „A asi tam i přespí, pokud se po ní,“ kývla hlavou ke stropu, „nahore nebudou ptát.“

„Však se to moc často nestává. Leda stará Jadwiga by se mohla shánět, paní těžko, ta jenom sténá,“ zamumlala Gudrun. „A beztak si nepřeje, aby ji takhle zřízenou

princezna viděla... A Jeho Milost by dceru nejradši neviděl vůbec. Mimoto vyrazil na Ďáblovi jako blesk.“

„Ancikrist,“ hlesla kuchařka.

„Jak je ti libo.“ Gudrun došla ke kotlíku a sypala byliny do vody. „Tohle královnu omámí a uspí, aby necítila bolest. Nechte to přejít varem a pak odstát. A nahoru odvar dones sama, Halino, neposílej s tím to vyjukané škvrně.“

Gudrun náhle natáhla ruku a letmo pohladila Kristu po zrzavých kučerách, jako by hladila nešťastnou princezničku, schovanou v temném sklepe. Když vykročila k východu z kuchyně, hučela si pod nos:

„Jeho Milost je pořád horší. Tluče teď paní Markétu nejraději do hlavy. Princezna dělá dobře, když mu jde z cesty...“ Hodila pohled k temnému oblouku, kde zmizel útlý stín. „I když – fuj... roste jak dříví v lese.“

„U týhle paničky nikdá nevím, co vlastně chce říct, jedním dechem popře, co povídala předtím,“ podotkla kuchařka, když Gudrun zmizela.

„Já bych myslela, že má dobrý srdce, ale zkrátka se zlobí,“ ozval se za hromadou dřeva pisklavý hlásek a do světla ohniště vycupitala vetchá scvrklá babka. Kuchařka se na ni zaškaredila:

„Zasejc jsi nám tu usnula, Jolo? Jednou tě v tý tmě někdo přehlídne a praští polenem.“

Krista přikládala a dávala pozor, aby voda opravdu bublala, přitom natahovala uši.

První den ve službě, a stalo se tolik podivných věcí! A nakonec ji pohladila paní Gudrun, ta paní se studenýma očima. Nebo jsou smutné?

Jaká je?

Jací jsou lidé z královského dvorce?

Zrzavá služtička se zadumaně dívala do ohně. Chvilí připomínal krev – tu krev, co ráno viděla na tváři paní

královny, ale pak si všimla, že když přihodí do ohně šišku, šupinky se rozžhaví a vypadají jako zářící peří ptáka ohniváka, o němž slyšela vyprávět při draní peří.

Dcera dvorského šafáře – divého tatíka, který při výchově nešetřil ranami – měla bystrou, zvědavou mysl a k tomu navíc velkou představivost.

KAPITOLA 3

POUTNICE TMOU

Ženské hlasy se nesly do výklenku pod schody. Mluvily o obyčejných věcech – nejdřív sice o otci a matce, ale brzy se vrátily ke kuchyňským starostem.

„Kde vězíš, Jolo? Nastrouhej ředkev – a skoč trochu svižněji, stará!“

„Ženský, kam jste zas zašantročily velkou měchačku?“

„Ty... Veverko, chyt' pometlo a zameť!“

Mumlání hlasů odumíralo a zase se vracelo, přidávaly se další zvuky, pleskavé, duté, řinčivé...

Richenze to znělo jako ukolébavka. V hnízdečku pod schody usínala ráda, a nejen proto, že tam cítila útěšný klid, k němuž patřila změt ženských hlasů a vůně jídla. Temné místo vystlané kožešinami znamenalo ještě víc.

Naději.

Protože odtud se labyrintem sklepů dalo projít do tajné chodby, a tudy zase – kdyby se nemilosrdná otcova zloba už nedala unést – navždycky opustit dvorec.

Richenza nepřemýšlela o tom, kam by šla, snad někam za devatery hory a devatery řeky, jako se chodívá v pohádkách, jenom hýčkala myšlenku, že by přetrhla neviditelná pouta otcovy nenávisti, která jí upírají i právo na život.

Až mi bude nejhůř, přemítala, nejsem tak bezmocná, jak si snad otec myslí.

Protože znám jeho tajemství.

Tajemství tajné chodby.

Tajemství objevené náhodou – – –

Týraná královna Markéta na nevlastní dcerku zapomínala, měla svých starostí dost. Přesto se ve vzácných chvílích stávalo – když si myslela, že je manžel na míle daleko, na lovu, na pitce v sousedství – že dívku nechala zavolat k sobě, a pak se rozpovídala.

Vždycky o jediném.

Vzpomínala na rodné Braniborsko; mluvila o dvoře svého strýce Oty Dlouhého, o hradě, kde ve světle svící tančí na slavnostech krásné dámy a uhazení kavalíři, někdy zas vzala do ruky loutnu a zpívala tesklivé, zasněné písně.

Richenza ty chvíle milovala.

Nejraději měla nekonečnou baladu o dívce, která v okně mocného hradu naslouchá písni slavíka.

Před Richenzinýma očima se vždy zjevil stejný kouzelný obraz: hrad s mnoha věžemi, ztopený v růžích... V úzkém okně stojí paní, pije ze zlaté číše víno, vzhlíží k měsíci a zasněně naslouchá písni slavíka – písni o tom, že se v růžích ukrývá její milý, panic nevídané krásy.

Paní se usmívá, pláče štěstím... V pláči se podobá Markétě; stejným způsobem krčí čelo, stejným gestem si utírá slzy, a přece jí je nepodobná – nemá na tváři modřiny.

Slavičí klokotání doléhalo až do dvorce... Usouzená Markéta a bledé dítě se objímaly, choulily se k sobě a komnata se proměnila v ostrůvek blaha.

Jenomže občas, uprostřed zpěvu, hovoru a snění, náhle stál na prahu ten, na koho chtěly zapomenout.

Jejich tyran.

Zjevil se zčistajasna jako duch, ačkoliv jindy chodil tak hlučně, že se o něm vědělo už zdaleka – jeho kroky prozrazoval zvuk okovaných jezdeckých bot.

„Tak jsem vás zase načapal!“ vysmíval se jejich zděšeným tvářím. „Když kocour není doma, myši mají pré a vesele si piští, co? To byste chtěly vědět, jak jsem se k vám dostal, co? Třeba skulinou po suku? Co myslíte?“

„Ne, otče,“ špitala Richenza jako pokorná myška, „ani matka... ani já... Ne, my nic vědět nechceme.“

Ovšemže chtěly, vždyť se nedalo pochopit, jak otec ten zákeřný kousek provádí, jak se vetře na jejich ostrůvek blaha, aby se nadýmal posměšnou pýchou, a tak ho zneuctil.

A Richenza se to nakonec dozvěděla.

Stalo se to jednoho dne v říjnu.

Zrána se na schodech do sklepa ozvalo podrážděné bručení – tlustá kuchařka Halina se nemotorně štrachala dolů. Levačkou tápala po stěně, v pravé ruce držela zapálenou louč, a protože přes mocné poprsí a objemné břicho nedohlédla na vyšlapané stupínky, nakonec klopytla, louč jí vypadla z prstů a kutálela se tmou, i když nezhasla.

„Ty mrcho prskává, co děláš? Copak se dokážu vohnout tak, abych tě zvedla?“

„Já ti louč podám,“ ozvalo se ze tmy.

„Pánbu s náma a zlej pryč!“ vypískla kuchařka a začala se divoce křížovat.

„To jsem já, Halino,“ řekla tma, louč se pohnula a osvítila dětský obličej.

„Bože dobrej, princezničko, to se mi ulevilo! Ani jsem si nevšimla, že sis sem zase zalezla.“

„To ani nemusíš, mě si nevšímej. Ale jestli chceš, teď bych ti nesla světlo. Aby se ti líp šlo, víš?“

„Á, přece mi princeznička nebude sloužit a courat se mnou po sklepech,“ zaupejpala se kuchařka. „Nesluší se to pro ni, kdepak...“ Po chvilce přidala stejně nesouhlasné: „Vono už stačí, že občas pobejvá tady pod schodama...“ A v příštím okamžiku přišlo něco zlověstnějšího:

„Aspoň že je blízko kuchyně, aby si křikla o pomoc, kdyby tu na ni něco vybaflo.“

„Mohlo by?“ vyhrkla Richenza.

Právě tohle jí vrtalo hlavou ode dne, kdy si ve výklenku ustlala. Dál do hlubin podzemí se sama neodvážila a teď se naskytla příležitost zjistit, co tam je. Posloužit kuchařce se asi nehodilo, na druhé straně – úplně samotinká zkřížit cestu bůhvíjaké sklepní nestvůře se zdálo horší.

„Ale kdepak, co to princezničku napadá, dyť tady máme jenom samý dobrý věci,“ honem to zamlouvala Halina. „Posviť si semhle, panenka zlatá, vidíš?“ Mlaskla. „Uzený kejty z prasátek, šrůtky slaniny, hrnce sádla a medu, pytle s čočkou, křížaly, sudy se zelím, nějaký harampádí... A helemese, velkéj kotel. Co já se ho nahledala, kterej hňup ho sem asi zastrčil? Ale nikdež nic strašnýho.“

Ze tmy se ozvalo žbluňknutí podobné vzdechu, a kuchařka hned trochu obrátila.

„Teda... nikdež nic strašnýho, ale popravdě, i tak sem lezu nerada, jenže občas nic jinýho nezbejvá. Dneska musím najít místo, kam se uskladní řepa, ženské z kuchyně na to nemají dost fištrónu, ty tak leda zašantročit kotel... A Pánbu nadělil úrodu, že krechty nestačej...“

Jak šly hloub a hloub, kuchařka žvatlala pořád rychleji – buď jí lichotilo, že jí urozené dítě tak ochotně nabídlo pomoc a ještě poslouchá její moudra, anebo to byl její

způsob, jak zahnat nepřiznaný strach. Však taky potajmu žmolala v tlustých červených prstech růženec.

Richenza se kupodivu cítila bezpečně: louč sice kreslila na všem kymácivé stíny, ale šunkám a sudům to neubralo na nevinném vzhledu.

Když si všimla klenutého průchodu do úzké chodbičky, hned tam natáhla ruku se světlem.

„Co je tady?“

„Vůbec nic užitečného, akorát kus ničemný chodby, ouzký jak pro žízalu, ze stropu věčně kape, na zemi čvachtá bláto, tam se teda nic uložit nedá,“ zadrmolila Halina polohlasým šepotem. „Tuhle jsem poslala pacholka, aby koukl, kam to vede, jenže se hned vrátil, že je prej chodba slepá, totiž zavalená či co. Pod' pryč.“

„Ale vždyť –“

Richenze se zatajil dech. Že chodba nikam nevede? Viděla v blátě stopy velkých mužských bot, na špičce i patě podbitých podkůvkou – jedna šlápota byla tak dokonalá, že se zřetelně rýsoval i otisk drobných hřebíčků.

„Žádný ale! Pod' a nestrkej tam hlavu, něco nelidského by se tam krčit mohlo.“

Nelidského?

Ano a ne...

Richenza, užaslá náhlým poznáním, pocítila zvláštní odvahu. Mávla loučí.

„Duchové a čerti, ukažte se!“

„Mlč, dítě, rouháš se... Ech, Pánbu s námi!“ Kuchařka se už zase křížovala a pomyslela si, že to bledolící dítě samo vypadá jako skřítek z podzemí.

Princezna se usmívala do tmy.

Duchové nemají nohy, čerti mají kopyta, muži ve dvorci vesměs chodí bosí, nanejvýš v lýkových střevících – ale

kdo nosí jezdecké holínky s podrážkou podbitou železnými podkůvkami?

Otec. Jedině otec.

V tu chvíli se Richenza k něčemu rozhodla...

Nazítří nebylo snadné najít odvalu k výpravě do temného podzemí, sama klopýtat s loučí až ke klenbě, za níž začínala chodba, ale dívka to dokázala.

Prošla obloukem.

Vlevo chodba zahrnula a vedla ke kamenným schodům: stoupaly vzhůru k poklopu ve stropě. Vida, tudy se zřejmě dá vejít přímo doprostřed domu, do temného výklenku právě blízko dveří matčiny komnaty.

Richenza se vrátila k oblouku.

Na druhé straně chodba zvolna klesala dolů a zdálo se, že černý tunel ztrácející se v temnotě nemá konce.

Má jít dál nebo ne?

Včera volala čerty a duchy, jistá, že zde nejsou, dnes už o tom tak přesvědčená nebyla. A tma se valila blíž a blíž, jako by chtěla zvědavé děvče zavalit.

Richenze se sevřelo hrdlo, každý okamžik se náhle proměnil v celou věčnost.

Otočila se a klopýtavě spěchala zpátky podél sudů a voňavých kýt. Toužila po denním světle.

Mihla se kuchyní, přelétla dvůr a stájí proběhla k ohradě, kde se pásli koně.

„Mihulko!“

Malý, rezavě vybarvený kůň s tmavou hřívou a bílou lysinou na čele se ohlédl, frkl a přiběhl k ní. Vyvedla ho z ohrady a vyšvihla se na koňský hřbet; už od malička jezdila bez sedla, obkročmo jako chlapec.

Vyrazili s větrem o závod. Koník minul nízkou skálu, u níž stál kamenný kříž, a klusal dál po cestě mezi neko-nečnou loukou a březovým hájem.

Po chvíli Richenza zastavila, smekla se z koňského hřbetu, opřela se o kmen břízy a nastavila tvář zářijovému slunci.

Ještě hrálo a pohrávalo si s barvami: na pláni svítila smaragdovými tóny tráva, kmeny v březině sněžnou bílou, mezi nimi se jásavě červenaly muchomůrky, březové lístky se podobaly průsvitným kouskům jantaru.

Richenza se zhluboka nadechla s pocitem, že vdechuje průzračné světlo a všechny barvy podzimního dne.

Možná je zbytečné ještě dál pátrat, vrátit se zase do tem-not v podzemí? Ví už dost, nebo aspoň tuší...

Ale nazítří hned po probuzení Richenze vklouzla do hlavy vzpomínka na chodbu... Zároveň po páteři přejel ledový prstík hrůzy, přesto srdce napovídalo, ať tam jde – byl to rozkaz i slib, a ona musela poslechnout: vlastně se ani nechtěla bránit, vábilo ji něco, čemu nerozuměla, a proto – ačkoliv se jí trochu podlamovaly nohy – vykročila.

Z téhle cesty se opět vrátila, aniž našla, co hledala, ať už to bylo cokoli. Jisté se zdálo jen to, že v putování tmou nestojí překážka. Klenba chodby byla pevná.

Jak ubíhal den za dnem, Richenza se odvažovala pořád dál. Uvědomila si, že někdy se chce zastavit, ale roztře-sené nohy krácejí, jako by ztratila schopnost je ovládnout.

A náhle se to stalo.

Uprostřed temnoty se zachvěl matný světlý bod.

Poutnice přidala do kroku.

Tmabledla, měnila se v šero, jako když svítá... i v zduch byl čistší, voněl vodou a trávou. V šeru se objevily úzké kamenné schody. Stoupaly strmě vzhůru a nad nimi se rýsovaly železné pruty spletené do dvojitého kříže.

Mříž.

Richenza hbitě přeběhla schůdky – a křečovitě sevřela drsné železo. Cítila zklamání, jako by se tak trochu chytla do pasti; teprve za okamžik si s úlevou všimla, že mříž jsou vlastně dvířka zasazená v pantech.

A někdo je používal. Panty se leskly, čerstvě namaštěné, stejně tak závora: dala se bez námahy odsunout. Richenza otevřela mříž a vyhlédla.

Dvířka byla zasazená kolmo ve skále, před nimi rostl mohutný keř, který je zakrýval.

Richenza se vyhoupla na povrch, rozhrnula větve a rozhlédla se. Pár kroků od ní stál kamenný kříž, kolem vítr honil zmoklé jantarové listí a hodil jí do tváře hrst kapek.

Nebe tentokrát plakalo, ale poutnice tmou se usmívala. Slízla si kapku ze rtu – déšť měl chuť živé vody – a rozpráhla paže, jako by chtěla obejmout všechno, co jí tma přinesla.

Když se vrátila do dvorce, začala stále častěji pobývat ve svém paláci ve sklepě, nablízku temnoty, v níž je schovaná naděje.

KAPITOLA 4

HLUPÁCI, TAKHLE SE NEZABÍJÍ!

Jezdci zmizeli v soumraku.

Zvedl se vítr a foukl do závoju mraků; potrhaly se, pluly rychleji a mezi nimi se houpal kulatý měsíc.

Sněhová pláň se měnila. Tu zasvítla jasným stříbrem, tu zase potemněla.

V jednom jiskřícím sněhovém ostrůvku leželo bezvládné tělo krále Přemyslava. U něho seděl pes a olizoval pánův nos a čelo.

Náhle se Přemyslav pohnul, ve zjizvené tváři mu zaškube, ze zježených rudých vousů vyšlo zachrčení – první známka toho, že se mu vrací vědomí.

„Vlku,“ zasípál.

Pes zakňučel a Přemyslav se převalil na bok.

„Co... co se stalo, Vlku?“

Pes opět táhle zakňučel.

„Už vím. Mníškové... Bodali mě... Ten mladíček, co vypadal, že sotva vylezl ze skořápky... A potom i starý... Mířili na srdce, parchanti, a ani jeden dobře, spíš mě pošimrali, ačkoliv... hruď mám v jednom ohni.“

Přemyslav se namáhavě posadil a rozhlédl se.

„Kde je Ďábel, Vlku?“

Několikrát zamžikal, aby propátral šero.

„Nikde... Ukradli ho, vid' Vždyť jsem to říkal... Zloději koní... na vrahy nešikovní.“

Přemyslav se bůhvíproč úporně držel myšlenky, že útočníci byli zběhlí mniši.

„Hlupáci, takhle se nezabíjí... Měli jste mi rozpárat břicho a vyrvat vnitřnosti... nebo podříznout hrdlo, až by krev vystříkla. Tak se to dělá! Ne hledat srdce, s tím jste nepochodili.“

Do reje myšlenek plných násilí najednou vklouzla nová. Přemyslav se přes bolest plápolající v hrudníku chrčivě uchechtl:

„Proč jste se nezeptali královny, hlupáci? Řekla by vám, že srdce nemám, proto jste se netrefili. A já... já budu žít dál, navzdory všem! Přepočítali jste se!“

Jako by do něho vjel život, zvedl se na rukou, ale jenom na okamžik.

Sotva zachraptěl: „Protože chci, vy zparchantělí mníškové, protože chci! Jsem král... a budu král...“ Hlas ho zradil.

Přemyslav sípavě lapl po dechu, a když se mu podařilo trochu nadechnout, znovu chtěl vstát, jenomže zjistil, že to nepůjde. Točila se mu hlava, a ani nohy ho neposlechly, sotva dokázal klečet na kolenou.

„Ksaku... je mi bídně jak mouše, co zapomněla loni umřít a probudila se na jaře,“ postěžoval si psovi. „I já jsem hlupák, Vlku... ztratil jsem ostražitost... před prašivými mníšky... tys na ně vrčel, kamaráde, tys věděl svoje... Přesto mi hlava pořád sedí na ramenou... dokonce se už nemotá, jako když chce uletět, teď sedí pevně...“

Přemyslav několikrát opatrně pootočil hlavou, aby se o tom ujistil, a vtom v mozku vyskočila ze změti zlostných myšlenek zas jedna povzbudivá.

„Nikde ve sněhu nevidím svou krev, jenom šmouhy, jak jsem měl na rukou krev jalové Braniborky... No vážně,

mníškové, vážně jste hňupi, kdybyste znali řemeslo a píchli dobře, tekly by ze mě rudé potoky jako z vola.“

Natáhl ruku.

„Nejsme na tom tak špatně, Vlku... Tedy... brodit se sněhem nedokážu, to ne... Ale když mi pomůžeš...,“ chytil psa za srst, „dostaneme se ke kříži a ke spáse... tam v chodbě už se mi půjde líp. Ukaž, opřu se... Jsi přece silný... teď silnější než já... Jdeme, Vlku!“

Pes, němý svědek dramatu, mu olízl tvář a zakňučel.

Král Přemyslav, opřený pravým loktem o jeho hřbet, se plný vzteku i naděje po kolenou plazil hlubokým sněhem ke kamennému kříži.